

การใช้สื่อหนังสือเพื่อการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐในภาคใต้

นางสินีนาถ วิมุกตานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

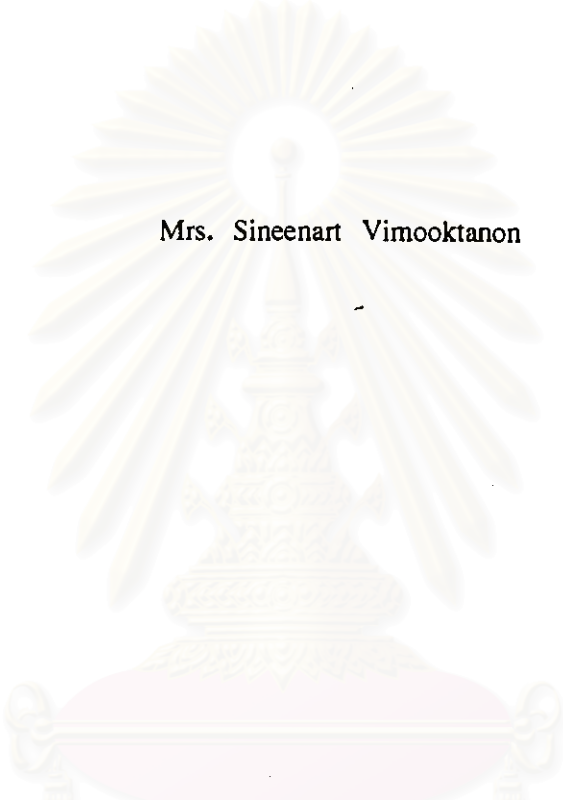
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-933-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE USE OF SHADOW PLAYS FOR THE DEVELOPMENT OF THE
ROYAL THAI GOVERNMENT AGENCIES IN THE SOUTHERN REGION

Mrs. Sineenart Vimooktanon

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-638-933-5

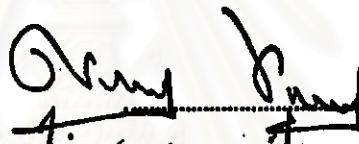
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใช้สื่อหนังสือเพื่อการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐในภาคใต้

โดย นางสินีนาถ วิมุกตานนท์

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวดี บุญลือ

บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. อัญชลี ลีสวรรค์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวดี บุญลือ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นันทริกา คุ่มไพโรจน์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ลึนามา วิมุกตานนท์ : การใช้สื่อหนังตะลุงเพื่อการพัฒนา ของหน่วยงานภาครัฐในภาคใต้
(THE USE OF SHADOW PLAYS FOR THE DEVELOPMENT OF THE ROYAL THAI
GOVERNMENT AGENCIES IN THE SOUTHERN REGION)

อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร. ธนดี บุญลือ, 423 หน้า. ISBN 974-638-933-5

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำสื่อหนังตะลุงมาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อการพัฒนาและการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐในภาคใต้ ศึกษาแนวทางการดำเนินการผลิตและการใช้สื่อหนังตะลุง ในช่วงปีงบประมาณ 2538-2540 เพื่อศึกษาแนวทางการสื่อสารและการใช้กลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจในสาร วิเคราะห์เนื้อหาหนังตะลุง ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของภาครัฐที่เข้าร่วมดำเนินการจำนวน 14 คน การสัมภาษณ์นายหนังตะลุงจำนวน 21 คน และทำการวิเคราะห์เนื้อหาของบทหนังตะลุงที่มีการบันทึกเทปเสียงไว้ใช้เผยแพร่ในช่วงปีงบประมาณ 2538-2540

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าในช่วงปีงบประมาณ 2538-2540 มีหน่วยงานภาครัฐใช้หนังตะลุงเป็นสื่อเพื่อการพัฒนา สังกัด 5 กระทรวงหลัก ได้แก่ หน่วยงานที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และสำนักนายกรัฐมนตรี และพบว่า หน่วยงานที่ผลิตสื่อส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานระดับเขตหรือศูนย์ซึ่งรับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ทั่วภาคใต้ ดำเนินการผลิตสื่อหนังตะลุงเพื่อประชาสัมพันธ์งานให้กับหน่วยงานระดับจังหวัดด้วย ซึ่งในการผลิตเทปเสียงหนังตะลุงนั้นนอกจากจะผลิตเป็นเทปเสียงโดยตรงแล้ว ในบางครั้งก็จะใช้การทำสำเนาเทปเสียงจากเทปโทรทัศน์ด้วย

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ได้ปรับรูปแบบการนำเสนอของหนังตะลุง ซึ่งโดยปกติจะใช้เวลาในการเล่น 6-8 ชั่วโมง มาเป็นการใช้กลอนหนังตะลุงช่วงสั้น 5-10 นาที มีเนื้อหาประชาสัมพันธ์เรื่องราวที่ต้องการโดยตรง หรือหนังตะลุงเรื่องสั้นความยาวประมาณ 30 นาที ถึง 2 ชั่วโมง มีการเดินเรื่องโดยใช้ตัวละครและมีเนื้อหาที่ต้องการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สอดแทรกอยู่ในเรื่อง ทั้งนี้เพื่อให้เนื้อหาสาระกระชับเหมาะสมกับการเผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียง หอกระจายข่าว เสียงตามสาย ฯลฯ ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับงานนโยบายของรัฐบาล เช่น การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย การประชาสัมพันธ์ป้องกันโรคเอดส์ การประชาสัมพันธ์แก้ไขปัญหายาเสพติด การประกันสังคม การสาธารณสุขมูลฐาน และสาธารณสุขอื่น ๆ โดยมีวิธีนำเสนอซึ่งใช้การบันเทิงเป็นสื่อคือความตลกขบขัน การเล่าเรื่อง การบรรยาย การตั้งคำถาม การใช้ความเป็นพวกเดียวกัน และใช้ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ส่วนกลยุทธ์การสื่อสารที่นำมาใช้เพื่อพัฒนามี 4 แนวทางได้แก่ การแจ้งข่าวสาร การให้การศึกษ การโน้มน้าวใจ และการให้ความบันเทิง สำหรับกลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจนั้นหนังตะลุงใช้การนำเสนอข้อมูลทั้งด้านบวกและด้านลบ การใช้เหตุผล และการใช้อารมณ์ด้านความรักและความกลัว

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

3972062428 MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION
KEY WORD: DEVELOPMENT COMMUNICATION

USAGE/SHADOW PLAYS/DEVELOPMENT/SOUTHERN REGION
SINEENART VIMOOKTANON:THE USE OF SHADOW PLAYS FOR
DEVELOPMENT PURPOSES OF THE ROYAL THAI GOVERNMENT
AGENCIES IN THE SOUTHERN REGION. THESIS ADVISOR:ASSOC.
PROF. THANAWADEE BOONLUE, Ph.D. 423 pp. ISBN 974-638-933-5

The objective of this research is to study

1. The use of shadow plays to transfer development information of the Royal Thai Government Agencies in Southern Region,
2. The process of production and utilization,
3. The communication strategies and persuasive appeals.

The methods used in this research were depth-interview with the concerned officers and the shadow plays performers. Moreover, the records of shadow plays in tape cassette during 1996-1998 were content analyzed.

The result of the study revealed that there are 5 government agencies use shadow plays as a medium for transferring development information, namely; the Ministry of Education, the Ministry of Public Health, the Ministry of Agriculture and Cooperatives, the or and Social Welfare, and the Office of the Prime Minister. Almost all of the government agencies produced the cassette tapes for their own use and for other organizations as well.

Most organizations adjusted the style of presentation by shortening the length of 6-8 hours performance into a rhyme of 5-10 minutes or mini series of 30 minutes to 2 hours.

The following information is inserted in the shadow plays : democracy promotion, AIDS prevention, narcotic prevention , social welfare. The presentation approaches are various,

i.e. amusement narrative, educative, asking question, and source credibility.

ภาควิชา.....กรมประชาสัมพันธ์.....
 สาขาวิชา.....นิเทศศาสตร์พัฒนาการ.....
 ปีการศึกษา.....2540.....

ลายมือชื่อนิสิต.....*Sineenart Vimooktanon*.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*Thanawadee Boonlue*.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....*—*.....

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ

บทที่

1	บทนำ	
	ความเป็นมาของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
	นิยามศัพท์.....	7
	ขอบเขตการวิจัย.....	8
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
	ทฤษฎีและแนวคิดด้านการสื่อสารเพื่อการพัฒนา.....	10
	แนวคิดเรื่องการโน้มน้าวใจ.....	18
	แนวคิดเรื่องวัฒนธรรม.....	21
	แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้าน และบทบาทของสื่อพื้นบ้าน.....	23
	บทบาทของหนังตะลุงเพื่อการพัฒนา.....	31
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
3	ระเบียบวิธีวิจัย	
	ระเบียบวิธีวิจัย.....	37
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	39
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
4	ผลการศึกษาวิจัย	
	ผลการศึกษาวิจัย.....	42
	ประเภทของหน่วยงานที่ใช้เทปหนังตะลุงเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์.....	42
	แนวทางการดำเนินงานของหน่วยงาน.....	43
	ขั้นตอนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์.....	66

สารบัญ (ต่อ)

การใช้สื่อหนังสือตะลุงเรื่องการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในอนาคต.....	71
แนวทางการใช้การสื่อสาร.....	96
รูปแบบการนำเสนอของเทปหนังสือตะลุง.....	103
5 สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา.....	107
ข้อจำกัดในการศึกษา.....	121
ข้อเสนอแนะ.....	141
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต.....	143
รายการอ้างอิง.....	145
ภาคผนวก ก ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสือตะลุง.....	150
ภาคผนวก ข แบบสอบถามการวิจัย.....	162
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์เจาะลึก.....	162
ภาคผนวก ง รายชื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ของหน่วยงานภาครัฐและรายชื่อศิลปินหนังสือตะลุง ที่สัมภาษณ์เจาะลึก	170
ภาคผนวก จ บทหนังสือตะลุง.....	174
ประวัติผู้เขียน.....	423

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ
อาจารย์ ดร. อัญชลี ลีสุวรรณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
รองศาสตราจารย์ นันทริกา คุ่มไพโรจน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ
รองศาสตราจารย์ ธนวัต บุญลือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาสละเวลา
ในการตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ตลอดมา

นอกจากนั้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา - มารดา ผู้เป็นพลังสำคัญ
หนุนนำที่ยิ่งใหญ่ ขอบคุณน้อง ๆ และบุคคลในครอบครัว เพื่อน ๆ ทุกคนที่ช่วยเหลือ
สนับสนุนแก่ผู้วิจัยในด้านต่าง ๆ เสมอมา ซึ่งมีอาจจะหยิบยกมากล่าวอ้างได้ในที่นี้
อย่างครบถ้วน

สินีนาด วิมุกตานนท์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย